

working in the bodies of the Internal Affairs of Ukraine, and intersectional and international cooperation.

Special attention is given to the principles of law that in implementation of law enforcement is the base of formation of the capacity and ability to follow continuous line of conduct by law enforcement officers, exemplary fulfill their responsibilities in ensuring gender parity.

Key words: *law-enforcement agencies, law-enforcement agencies activity, gender equality, sexism.*

УДК 342.585(045)

Д. В. Євенко

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ФУНКЦІЇ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ

У статті досліджуються феноменологічні властивості і ознаки оборонної функції держави, обґрунтовується її особлива важливість для існування і функціонування державності, робиться висновок про те, що оборонна функція держави є його постійною і змішаною функцією, що володіє екзистенційними властивостями і що є телеологічно обґрунтованою. Досліджуються особливості правових форм здійснення оборонної функції держави та методи здійснення такої функції.

Ключові слова: *держави, функції держави, феноменологія функції держави, оборонна функція.*

Постановка проблеми. Існування та функціонування держави ззовні та зсередини проявляється у здійсненні нею відповідних функцій, тобто основних напрямків її діяльності, що спрямовані на досягнення політико-правових, соціальних і економічних завдань публічного управління суспільством [1] та які розкривають її соціальну сутність та призначення в суспільстві [2].

Пізнання функцій держави дає змогу її вивчення у динамічному стані, що робить її функціональним організмом, який виникає на відповідній території у відповідний історичний проміжок часу для реалізації відповідних завдань, що стоять перед соціумом. Державна організація соціуму є найбільш оптимальною і практично єдиною формою його існування як в історичній ретроспективі, так й в історичній перспективі.

Але серед розмаїття функцій держави є такі, що носять універсальний характер та є такими, що фактично виникають першими з моменту її створення та постійно супроводжують її у весь період її існування та функціонування на історичній та міжнародній арені. До таких функцій відноситься оборонна функція держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Систематичний аналіз літератури з питань дослідження оборонної функції держави дає підстави для висновків, що всі існуючі наукові дослідження в цій сфері мають переважно функціонально-прикладний характер і спрямовані на дослідження зазначеної функції у контексті її відповідних аспектів – у сфері військового будівництва, національної безпеки держави, політологічних та міжнародно-правових досліджень у контексті глобалізації, регіоналізації, субрегіоналізації військово-політичних блоків, аналітичної діяльності міжнародного стану справ у розвинених та пострадянських державах, міждержавних інтеграційних об'єднаннях тощо. Разом з тим, в умовах становлення та розвитку нового статусу України як самостійного суб'єкта міжнародного права, виникла нагальна потреба в дослідженні найважливішою зовнішньої/внутрішньої функції держави – оборони від нападу ззовні та підготовки до відбиття такого нападу зсередини. Наявність нового змісту оборонної діяльності як системи заходів, закріплених у Законі України «Про оборону України» від 6 грудня 1991 року [3], та інших нормативно-правових актах, а також механізм її реалізації в сучасних умовах в належній мірі не вивчені.

Разом з тим, вітчизняною, в тому числі й радянською суспільною наукою, в останні роки був створений потенціал ідей, концепцій, підходів, на основі яких відбувалося поступове доктринальне освоєння проблем оборонної діяльності держави. Це відноситься до наукових досліджень, присвячених проблемам зовнішньої безпеки, авторами яких є: Г.А. Арбатов, В.А. Волков, Ю.І. Дерюгін, М.М. Єфімов, А.С. Кінайський, М.П. Клекіт, В.І. Ковальов, М.В. Лазарев, І.В. Радик, В.В. Серебрянников, О.С. Скворцов, Ю.А. Токарев та інші.

Значно раніше зовнішні функції держави, в тому числі з аналізом стану досліджуваної функції, розглядалися вітчизняними та російськими вченими-правознавцями: М.І. Байтіним, І.П. Блищенком, Ю.А. Дмитрієвим, І.П. Ільїнським, А.І. Каски, А.І. Канівським, Г.М. Мановим, Л.А. Морозовою, В.Ф. Погорілком, І.М. Сенякіним, Ю.М. Тодікою, М.П. Фарберовим, О.Ф. Фрицьким, В.М. Хропанюком, М.В. Чернооголовкіним і деякими іншими.

Але в умовах активного розвитку незалежної української державності та виникнення нових погроз міжнародній та регіональній безпеці, зазначена проблематика об'єктивується, актуалізується та

потребує свого подальшого дослідження. Тому *метою* даної статті є дослідження феноменології оборонної функції держави.

Викладення основного матеріалу. Функція (від лат. «Function» – виконання) [4] – категорія системного підходу, що сама володіє самостійними системними властивостями та яка може бути застосованою до характеристики будь-яких систем (соціальних, технічних, біологічних та ін.) і має своїм призначенням дати опис тієї діяльності, яку система повинна здійснювати для досягнення своєї мети.

У Великому словнику іноземних слів термін «функція» (від лат. Function - здійснення, діяльність) [5] має поліпредметне значення. У цьому контексті його розуміють як: 1) призначення, роль, задача об'єкту у відповідній системі відносин (наприклад, функції мотора, функції серця); 2) роль громадської організації або групи по відношенню до суспільства (наприклад, функції держави, функції родини); 3) обов'язок, коло діяльності, робота (наприклад, службові функції); 4) в математиці – залежна змінна величина, що змінюється за зміною іншої величини, яка зветься аргументом (наприклад, лінійна функція, алгебраїчна функція); 5) фізіологічна специфічна діяльність органа або організму.

У Російському енциклопедичному словнику під функцією розуміють: 1) діяльність, обов'язок, роботу, зовнішній прояв властивостей якого-небудь об'єкту в даній системі відносин (наприклад, функція органів почуттів, функція грошей); 2) функція в соціології – роль, яку виконує відповідний соціальний інститут або процес по відношенню до цілого (наприклад, функція держави, родини тощо в суспільстві) [6].

У контексті, що нами досліджується – функція держави – слід зазначити, що при збереженні загальної динамічної природи цього феномена – також залишається відповідна полі предметність, що залежить від акцентів, які мають місце в доктринальних підходах. Так, наприклад, за визначенням професора В.І. Гойман-Червонюка, «функції держави – це основні напрями діяльності держави, в яких розкривається її соціальна сутність і призначення в суспільстві» [7] (акцент робиться на онтологічному та аксіологічному чиннику держави – Авт.).

За визначенням професора В.М. Корельського, «функція держави – це основні напрямки її діяльності, що виражають сутність і соціальне призначення, цілі й завдання держави з управління суспільством у властивих їй формах і властивими для неї методами» [8] (акцент робиться на онтологічному, соціальному, телеологічному та функціонально-процесуальному чиннику держави – Авт.).

Дослідник В.В. Іванов вважає, що функції держави – це головні соціально значущі напрями її діяльності на конкретно історичному етапі розвитку суспільства, в яких виражається і конкретизується його суть і соціальне призначення [9] (акцент робиться на соціальному, функціональному та історичному чинниках – Авт.).

Викликає інтерес доктринальна позиція В.М. Протасова і Н.В. Протасової, які вважають, що функції держави – це ті основні напрямки діяльності, які держава повинна здійснювати в спеціальних формах і особливими методами з метою управління суспільством і в інтересах окремого шару (класу) або суспільства в цілому [10] (акцент робиться на діяльнісному, процедурно-процесуальному, мотиваційному, управлінському, соціально-груповому та загально-соціальному чинниках – Авт.). Вважаємо, що наявність в цьому підході суттєвого мотиваційного (інтерес – Авт.) і управлінського (формується мегазадача у вигляді управління суспільством – Авт.) потенціалу надає цій позиції великих методологічних переваг.

Разом з тим, слід враховувати і загальні підходи до визначення функцій держави, що пропонує А.В. Серьогін [11]. Так, він вважає, що функції держави:

1) це наукова абстракція за допомогою якої єдина державна діяльність підрозділяється на види (сегрегаційний критерій – Авт.). Вони розрізняються за характером об'єкта, безпосередньої мети, сил, матеріально-технічних засобів, методів і, як наслідок, продукту діяльності;

2) функції держави не є в своїй основі видами діяльності, що є притаманними тільки державі, так як вони можуть здійснюватися й недержавними організаціями (критерій поліваріантності суб'єкта – Авт.). Наприклад, всі ланки політичної системи суспільства мають в основі аналогічні, і, в кінцевому рахунку, загальні функції. Це явище можна назвати функціональним механізмом в організації суспільного життя;

3) специфіка функцій держави полягає в тому, що публічна влада за допомогою органів політичної влади надає їм загальнообов'язковий характер [12] (критерій загальнообов'язковості – Авт.);

4) функції держави характеризуються відносною сталістю, стабільністю. При цьому в рамках однієї і тієї ж функції і одного й того ж набору можуть вирішуватися різні соціально-політичні завдання (критерій дихотомії стабільності та альтернативності – Авт.). Особливості функцій визначаються потребами політичного панування даного класу в конкретну історичну епоху;

5) за допомогою функцій держава реалізує своє соціальне призначення (мегасоціальний критерій – Авт.);

6) державам різних історичних типів притаманні аналогічні з організаційно-технічної точки зору (але не тотожні з позицій їх конкретного наповнення та реалізації – Авт.) функції (критерій історичної однотипності – Авт.);

7) до функцій держави відносяться не тільки ті види її діяльності, які безпосередньо служать її соціальному призначенню, а й ті, які виконують цю роль опосередковано (критерій комплексності – Авт.);

8) поняття функції не є пов'язаним ні зі ступенем розвитку, масштабами або «питомою вагою» того чи юного виду діяльності, ні з наявністю відповідної спеціалізованої ланки в державному апараті – досить самого факту виконання такої діяльності державою (імперативно-номенаційний критерій – Авт.);

9) кожна функція держави повинна розглядатись як елемент єдиної системи функцій, поза системою поняття функції не має реального сенсу (системний критерій – Авт.).

Вважаємо, що такий системно-комплексний доктринальний підхід проясняє онтологічну характеристику функцій держави та демонструє їх аксіологічний потенціал для її становлення, розвитку, функціонування та відповідної модифікації.

Вказаний автор вважає, що головними ознаками функцій держави є:

А) спрямованість функцій держави на виконання конкретних завдань і досягнення певних цілей на кожному історичному етапі розвитку суспільства (телеологічна домінанта – Авт.);

Б) предметна діяльність держави в певній сфері життя суспільства, що стійко склалася (домінанта стабільності – Авт.);

В) реалізація функцій держави здійснюється в певних правових формах: законотворчій, виконавчо-розпорядчій та правоохоронній [13] (процесуально-видова домінанта – Авт.).

На думку професора В.М. Жукова [14] функції держави мають наступні основні риси:

- вони носять комплексний, збірний характер, складаються з сукупності однорідних аспектів діяльності держави. При цьому різні напрями впливу влади, що стоять близько один до одного, групуються у відносно широкі сфери державного регулювання (наприклад, заходи держави з розвитку охорони здоров'я, соціального забезпечення, освіти в сукупності створюють єдину соціальну функцію; заходи з підтримки функціонування збройних сил, виробництва озброєнь, охорони державних кордонів тощо – формують оборонну функцію держави) – (критерій поліоб'єктності – Авт.)

- вони охоплюють діяльність держави в цілому, а не її окремих органів (наприклад, в організації обороноздатності держави приймають участь не тільки міністерство оборони, але й практично всі органи державної влади та управління, в тому числі підприємства, організації, установи). Саме в державі як інституті об'єднуються зусилля різнорідних міністерств і відомств щодо створення системи оборони держави – (критерій полісуб'єктності – Авт.);

- вони спрямовані на вирішення крупних, соціально значущих задач, бо тільки виключно важливі, фундаментальні сфери суспільного життя здатні створити довгочасні, стійкі, системно пов'язані напрями діяльності держави (макротелеологічний критерій – Авт.).

Слід констатувати, що вказаний автор використовує макропідхід, що ґрунтується на основних філософських підходах до розуміння будь-якого явища, яке виникає у державно-правовій дійсності, та акцентує увагу на так званих методологічних засадах функцій держави, що виступають природним феноменом в діяльності держави, такою діяльністю обґрунтовані та такою діяльністю забезпечуються та супроводжуються за допомогою відповідної нормативної регламентації та організаційного, організаційно-правового забезпечення.

Разом з тим, вважаємо, що слушною в зазначеному аспекті є доктринальна позиція російського дослідника О.В. Малька, який вважає, що функції держави як основні напрями її діяльності не можна зводити тільки до самої діяльності, так як на практиці держава іноді ухиляється або спотворює ці напрями. Тобто вказаний автор пропонує розглядати їх ширше на рівні відповідних феноменологічних явищ (бо ніхто не зможе заздалегідь передбачити як пройде процес формування відповідної функції, як вона буде розвиватись та існувати в суб'єктно-об'єктному та функціональному вимірюваннях, як вона буде пов'язаною з компетенційною наповненістю профільних органів держави, що будуть реалізувати цю функцію та інше – Авт.). Також О.В. Малько пропонує не ототожнювати функції з цілями і задачами, що стоять перед державою. Він зазначає, якщо ціль вказує на те, до чого прагне держава (система телеологічних домінант – Авт.), а задача – на засоби і способи її досягнення у відповідних умовах (інструментально-процесуальне забезпечення – Авт.), то функція відображає скоординовані напрями діяльності державного механізму (по суті функціональний та одночасно динамічно-статутарний механізм практичного формування, існування та здійснення державності – Авт.). При цьому одна задача може вирішуватися через виконання декількох функцій (поліваріантний та варіабельний характер функцій держави – Авт.) [15].

Вже зазначалось, що серед функцій держави важливо місце займає оборонна функція, тобто напрямок діяльності держави щодо захисту своєї незалежності та територіальної цілісності [16]. Таким чином, основними складовими цієї функції є:

а) захист державою своєї незалежності (у контексті здійснення відповідної діяльності у відповідних формах, що спираються на норми права – Авт.) та

б) захист державою своєї територіальної цілісності (у контексті здійснення відповідного комплексу заходів нормативного та не правового характеру – Авт.).

Вважаємо, що вказані чинники мають прямий вихід на феноменологію державного суверенітету, що лежить в основі існування та функціонування сучасної державності.

Слід відмітити, що деякі представники доктрини мають свої позиції щодо номенологічної характеристики цієї функції – вони її іменують воєнною функцією [17] або функцією оборони держави [18].

Викликає праксеологічний інтерес розуміння наповнення цієї функції. Так, російський дослідник В.М. Жуков вважає, що реалізація воєнної функції припускає:

- захист від зовнішньої агресії і ведення війн;
- створення військових баз на території іноземних держав;
- закупку та продаж озброєнь;
- участь у міжнародних акціях з підтримання миру або припинення агресії;
- військову розвідку [19].

Російські дослідники В.Л. Кулапов і О.В. Малько [20] вважають, що корінні зміни, які пройшли у світі в останні роки суттєво змінили зовнішні функції держави й серед них функцію оборони держави. Так, остання наповнилась не тільки новим змістом, а й набула нової правової бази. Вперше в історії Росії були прийняті федеральні закони «Про оборону» від 31 травня 1996 року [21] і «Про статус військовослужбовців» від 27 травня 1998 року [22]. Крім того, досліджувана функція здійснюється Російською державою по наступним напрямам:

- зміцнення і модернізація збройних сил;
- розвиток оборонної промисловості;
- охорона державних кордонів;
- організація цивільної оборони;
- ведення розвідки та контррозвідки;
- підготовка мобілізаційних резервів;
- військове співробітництво з іншими державами і т.д.

Вважаємо, що вказане вище свідчить про наступне: а) виходячи з особливої важливості оборонної функції держави, вона має відповідне нормативне закріплення на рівні законів, що фактично разом з Конституцією держави, створює систему конституційно-правового забезпечення і супроводження вказаної функції; б) напрями, що здійснюються державою для реалізації вказаної функції свідчать про її системне та комплексне наповнення, що включає до себе низку блоків телеологічно обґрунтованої та профільної діяльності державних органів влади та управління, а також інших (недержавних) суб'єктів, що функціонують на теренах держави; в) оборонна функція держави виглядає телеологічно обґрунтованою, але комплексно-системною діяльністю, що спрямована на виконання стратегічних завдань щодо охорони держави та державності за рахунок виконання відповідних дій профільного характеру низкою державних та інших органів, діяльність яких координується.

Представляє інтерес доктринальна оцінка цієї функції з позицій видової класифікації функцій держави.

Так, всі представники доктрини схиляються до того, що оборонна функція держави є її постійною функцією, тобто вона відноситься до тих її функцій, які притаманні державі на всіх етапах її розвитку. Більш того, В.М. Протасов і Н.В. Протасова однозначно вважають цю функцію історично першою функцією держави [23]. Тобто можна говорити, що в історичному контексті вона має конституюючу значення для становлення, існування та збереження державності та інституційну роль щодо створення збройних сил, системи державної безпеки та оборони держави у їх комплексному розумінні та значенні.

Разом з тим, зазначені фахівці однозначно відносять оборонну (оборонительну – рос.) функцію до історично першої зовнішньої функції держави, тобто вважають, що вона відноситься тільки до системи зовнішніх функцій держави – основних напрямів діяльності держави в зовнішній політиці, в її відносинах з іншими державами.

Характерним тут є й те, що вказані автори виокремлюють поряд з оборонною функцією держави державну функцію захоплення чужих територій – тобто напрямок діяльності держави щодо прирощення своєї території та збільшення сфер впливу шляхом військового насилля по відношенню інших держав [24]. Можна вважати таку позицію екстремістською та агресивною, але з історично-функціональної точки зору виокремлення такого напрямку діяльності держави є обґрунтованим. Одночасно вважаємо, що вказаним авторам слід зазначити, що така функція скоріше є характерною для захватницької держави, яка в основу своєї зовнішньої політики ставить захоплення територій інших держав, що в умовах сучасних процесів глобалізації та інтеграції ставить таку державу за рамки міжнародного співтовариства держав.

Разом з тим, показником «миротворчої» позиції вказаних авторів є виокремлення ще однієї з зовнішніх функцій держави – функції співробітництва з іншими державами, як напрямку діяльності держави щодо узгодження зусиль з іншими державами в сферах загальних інтересів.

Системний аналіз дослідження оборонної функції свідчить на користь її оцінки як комплексної та змішаної функції держави, яка має як зовнішній, так й внутрішній прояв, функціонування та розвиток. Тобто, зазначену функцію треба відносити й до внутрішніх функцій держави – тобто до основних напрямів діяльності держави з управління внутрішнім життям суспільства. Дійсно, існування армії у мирний час на території держави об'єктивно потребує розробки та здійснення серйозного комплексу організаційних, організаційно-правових та фінансових заходів щодо її утримання, навчання, озброєння тощо.

Тому важливу роль у здійсненні оборонної функції держави відіграють форми здійснення державних функцій – як види діяльності держави з реалізації своїх функцій, що включають як правові так й неправові (організаційні) форми. Вважаємо, що вказані форми особливо в контексті реалізації та конституційно-правового супроводження оборонної функції держави потребують свого доктринального визначення та відповідного забезпечення.

Так, до правових форм здійснення оборонної функції слід віднести такі види діяльності держави (її компетентних органів – Авт.), як правотворча (законодавча), правозастосовна, правоохоронна діяльність. До організаційних (неправових) форм здійснення оборонної функції необхідно віднести організаційно-регламентаційну, організаційно-господарську, організаційно-ідеологічну діяльність.

При цьому організаційно-регламентаційну форму слід розуміти як діяльність відповідних компетентних органів управління, що пов'язана з організацією функціонування органів держави у оборонній сфері (кадрова робота, підготовка нормативних і організаційно-нормативних документів).

Організаційно-господарська форма здійснення оборонної функції міститься у реалізації господарської і оперативної-технічної роботи (робота, що пов'язана з забезпеченням профільних потреб збройних сил та їх тиловим забезпеченням, а також зі складанням звітів, статистикою, контролем).

Організаційно-ідеологічна форма здійснення оборонної функції має не менш важливе значення. Вона спрямована на формування та виховання суб'єктного складу та суб'єктивного фактору цієї функції – це виховна діяльність, що пов'язана з формуванням громадської думки у громадян держави відносно ролі та значення збройних сил в сучасній державі та світі, відповідною різномірною військовою освітою, роз'ясненням відповідних норм і правил, що відносяться до комплексу військово-ідеологічних відносин).

Представляє великий прагматичний інтерес й методи здійснення державних функцій в контексті реалізації оборонної функції держави. Під ними слід розуміти ті прийоми, способи, шляхом яких або за допомогою яких держава здійснює свої функції, а саме методи переконання, примусу і стимулювання. Слід зазначити, що в умовах формування та реалізації оборонної функції держави система координат дії зазначених методів дещо змінюється – на перше місце тут висуваються методи примусу, як імперативні методи державного управління в особливо важливих сферах державної діяльності. Це об'єктивно пов'язане з тим, що оборонна функція, її реалізація відноситься до кола найважливіших функцій, від успішної реалізації яких напряму залежить існування державності та держави як такої.

Звідсіля, при здійсненні оборонної функції примус треба розуміти як такий метод її здійснення, при якому бажана поведінка з боку соціального суб'єкта (індивіда, колективу, суспільства) забезпечується загрозою застосування державних заходів силового впливу або фактичним застосуванням таких заходів.

В процесі забезпечення виконання оборонної функції має місце застосування й методу переконання – коли держава впливає на свідомість суспільства і індивіда шляхом обґрунтування проведених заходів громадською або державною корисністю, їх відповідністю інтересам держави, всіх верств суспільства і кожної людини окремо.

В процесі реалізації оборонної функції держави застосовується й метод стимулювання. Це такий метод здійснення функції, який полягає в тому, що необхідна діяльність винагороджується державою шляхом наділення суб'єктів матеріальними або моральними благами.

Висновки. Резюмуючи, слід дійти наступних висновків:

- феноменологія оборонної функції держави представляє із себе сукупність знань щодо виникнення, становлення, розвитку та трансформації зазначеної функції, яка виникає разом з державністю та супроводжує її протягом всього її існування;

- оборонна функція держави займає важливе місце в системі всіх її функцій, виступаючи в якості об'єктивного фактора, що має екзистенційне значення для існування держави;

- оборонна функція держави є системним явищем, в якому об'єднуються зусилля широкого кола уповноважених суб'єктів держави, діяльність яких спрямована на досягнення важливого соціального та нормативно-правового результату, під яким розуміється незалежність та територіальна цілісність держави, що мають безпосередній вихід на феномен державного суверенітету;

- системний аналіз дослідження оборонної функції свідчить на користь її оцінки як комплексної та змішаної функції держави, яка має як зовнішній, так й внутрішній прояв, функціонування та розвиток;

- у здійсненні оборонної функції держави важливу роль відіграють форми здійснення державних функцій – як види діяльності держави з реалізації своїх функцій, що включають як правові так й неправові (організаційні) форми;

- в контексті реалізації оборонної функції держави велике значення мають методи здійснення державних функцій – в умовах формування та реалізації оборонної функції держави система координат дії зазначених методів дещо змінюється – на перше місце тут висувуються методи примусу, як імперативні методи державного управління в особливо важливих сферах державної діяльності. Це об'єктивно пов'язане з тим, що оборонна функція, її реалізація відноситься до кола найважливіших функцій, від успішної реалізації яких напряму залежить існування державності та держави як такої.

Список використаної літератури

1. Серегин А.В. Общее учение о государстве и праве: Учебник / А. В. Серегин. – Ростов-на-Дону, 2012. – С. 44.
2. Рабинович П.М. Основы общей теории права и государства: Учебное пособ. / П. М. Рабинович. – Х.: Консум, 2005. – С. 78.
3. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 9. – Ст. 106.
4. Функция // Российский энциклопедический словарь: В 2 кн. – / Гл. ред. А. М. Прохоров. – Кн. 2. Н – Я. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2001. – С. 1704.
5. Булыко А.Н. Большой словарь иностранных слов / А.Н. Булыко. – М.: «Мартин», 2008. – С. 635
6. Функция // Российский энциклопедический словарь: В 2 кн. – / Гл. ред. А. М. Прохоров. – Кн. 2. Н – Я. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2001. – С. 1704.
7. Гойман-Червонюк В.И. Очерки теории государства и права: В 2 ч. / В. И. Гойман-Червонюк. – М.: Росредагентство, 1996. – С. 43.
8. Теория государства и права / Под ред. Корельского В.М., Перевалова В.Д. – М.: Норма, 2002. – С. 146.
9. Див.: Теорія права і держави: Підручник / За аг. Ред.: докт. Юрид. наук А.С. Васильєва. – К.: КНТ, 2009. – С. 89.
10. Протасов В.Н. Лекции по общей теории права и теории государства / В. Н. Протасов, Н. В. Протасова. – М.: Изд. Дом «Городец», 2010. – С. 646.
11. Серегин А.В. Общее учение о государстве и праве: Учебник / А. В. Серегин. – Ростов-на-Дону, 2012. – С. 44 - 45.
12. Скоков А.М. Современная теория государства и права: Учеб. пособ. / А. М. Скоков. – Ростов-на-Дону, 2005. – С. 50.
13. Там само. – С. 51.
14. Теория государства и права / Под общ. ред. проф. О. В. Мартышина. – М.: Юрлитинформ, 2012. – С. 144.
15. Кулапов В.Л. Теория государства и права: Учебник / В. Л. Кулапов, А. В. Малько. – М.: Норма, ИНФРА-М, 2013. – С. 63.
16. Протасов В.Н. Лекции по общей теории права и теории государства / В. Н. Протасов, Н. В. Протасова. – М.: Изд. Дом «Городец», 2010. – С. 647.
17. Теория государства и права / Под общ. ред. проф. О. В. Мартышина. – М.: Юрлитинформ, 2012. – С. 154.
18. Кулапов В.Л. Теория государства и права: Учебник / В. Л. Кулапов, А. В. Малько. – М.: Норма, ИНФРА-М, 2013. – С. 69.
19. Там само.
20. Кулапов В.Л. Вказ. праця. – С. 69.
21. Об обороне: Федеральный закон Российской Федерации № 61-ФЗ от 31 мая 1996 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://mil.ru/elections/documents/more.htm?id=10928924@egNPA>
22. О статусе военнослужащих: Федеральный закон Российской Федерации № 76-ФЗ от 27 мая 1998 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.consultant.ru/popular/soldier/>
23. Див.: Протасов В.Н. Лекции по общей теории права и теории государства. – С. 647.
24. Там само.

D. Yevenko

PHENOMENOLOGY DEFENSE OF THE STATE

The article states that the existence and functioning of the state inside and outside manifested in the implementation of its relevant functions, ie the main directions of activities aimed at achieving political and legal, social and economic problems of public administration society and revealing its social nature and purpose

in society.

Knowledge of the functions of the state makes it possible to study it in a dynamic state, making it a functional organism that occurs on the territory of the relevant historical period of time to implement the relevant tasks facing society. State organization of society is the best and almost the only form of existence as historically, as also in historical perspective.

But among the variety of functions of the state are those which are universal in nature and there are those that actually occur first since its inception and always accompany it in the whole period of its existence and operation of the historic and internationally. These functions include defense function of the state.

Conducted systematic and comprehensive doctrinal approach clarifies the ontological description of the defense function of the state and demonstrates its axiological potential for its formation, development, operation and appropriate modification.

In the study of defensive functions of the state are encouraged to use makropidhid, based on the basic philosophical approaches to the understanding of any phenomenon that occurs in state- legal reality and focuses on the so-called methodological basis functions of the state, acting natural phenomenon in the state, such activity based and such activities are provided and accompanied by appropriate legal regulation and institutional, organizational and legal support. Using this approach makes it possible to conclude that the defense function of the state has direct access to the phenomenology of sovereignty that underlies the existence and functioning of a modern state.

Systems analysis of defensive functions of the state suggests that: a) on the basis of special importance for defense functions of the state, it is appropriate at the statutory laws with the Constitution actually states creates a system of constitutional and legal accompaniment of the specified function, b) directions undertaken by the state to implement the specified functions indicate its systematic and comprehensive content, which includes a number of units based teleological and profile of the government authorities, and other (non-state) actors operating in the territory of the State; c) The defensive function of the state is teleological reasonable but complex and systematic activities aimed at implementation of the strategic objectives for the protection of the state and state by running the appropriate action profile nature of a number of government and other bodies whose activities are coordinated.

Systematic analysis of the defense function is in favor of its evaluation as a complex and mixed functions of the state, which has both external and internal display, operation and development. That said function should also refer to the internal functions of the state – that is the main directions of the state to manage the inner life of society. Indeed, the existence of the army in time of peace in the state objective requires the development and implementation of major complex institutional, organizational, legal and financial measures for its maintenance, training, weapons and so on.

Therefore, an important role in the defense functions of the state play a form of exercise public functions – as the activities of the state to implement its functions, including both legal and illegal way (organizational) forms. We believe that these forms especially in the context of constitutional and legal defense support functions of the state require a doctrinal definitions and related software.

Keywords: *state, state function, phenomenology functions of the state, the defense function.*

УДК 340.1

С. В. Жуков

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗУМІННЯ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ В ДОБУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Стаття присвячена розгляду основних тенденцій розвитку держави та її устрою в сучасних умовах інформатизації. Акцентується увага на історичному підході у розумінні форми державного устрою та його прямої залежності від форми державного ладу та правління. Висувається новий критерій класифікації форм державного устрою – в залежності від ступеню децентралізації влади, що найбільше відповідає умовам сьогодення, де автономна особистість та посилення впливу громадянського суспільства є вже доконаним фактом, а також невідворотною тенденцією подальшого розвитку політичної організації суспільства.

Ключові слова: *інформатизація, інформаційне суспільства, децентралізація державної влади, форма державного устрою.*

Скільки б не було родів державного ладу,
для науки існує тільки один – таким завжди була і
назавжди залишиться вільна держава (Бекон Ф.)